

Brussel, 19.12.2013
COM(2013) 915 final

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

over de verschillende bedwelmingsmethoden voor pluimvee

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

over de verschillende bedwelingsmethoden voor pluimvee

1. ACHTERGROND

Artikel 27, lid 3, van Verordening (EG) Nr. 1099/2009 van de Raad inzake de bescherming van dieren bij het doden¹ bepaalt het volgende: "*Uiterlijk op 8 december 2013 dient de Commissie bij het Europees Parlement en de Raad een verslag in over de verschillende bedwelingsmethoden voor pluimvee, met name over collectieve waterbadbedwelers voor vogels, rekening houdend met de dierenwelzijnsaspecten en de sociaaleconomische en milieuevolgen*".

Om dit verslag op te kunnen stellen heeft de Commissie opdracht gegeven tot een "*onderzoek naar de verschillende bedwelingsmethoden voor pluimvee*", waarvan het eindrapport in 2012 aan de Commissie is aangeboden (hierna "het onderzoek van 2012")².

2. BEDWELINGSMETHODEN VOOR PLUIMVEE

Slachthuizen voor pluimvee maken doorgaans gebruik van een bedwelingsmethode die collectief waterbad wordt genoemd. De methode bestaat uit het omgekeerd ophangen van vogels aan haken en deze vervolgens tot de vleugels in een waterbad dompelen, waar ze een elektrische schok krijgen. De stroom gaat door het lichaam, zodat de dieren worden bedwelmd voordat zij worden verbloed.

De belangrijkste alternatieve bedwelingsmethode is bedwelmen onder gecontroleerde druk (Controlled Atmosphere Stunning, CAS), waarbij het pluimvee wordt bedwelmd in een ruimte met gecontroleerde atmosfeer, waar zij aan een gasmengsel worden blootgesteld.

In de EU wordt **80 % van de vleeskuikens** verdoofd met een **waterbad** en 20 % door middel van CAS³.

De verhoudingen lopen binnen de EU sterk uiteen (bijvoorbeeld 60 % CAS in Duitsland en 5 % in Frankrijk)⁴.

¹ PB L 303 van 18.11.2009, blz. 1.

² *Study on various methods of stunning poultry* by Food Chain Evaluation Consortium – Project leader Agra CEAS Consulting – 11/12/2012.
(http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/slaughter/study_stunning_poultry_en.pdf).

³ CAS omvat verschillende systemen, met verschillen in ontwerp (horizontaal/verticaal), integratie met de rest van de verwerkingslijn en het gebruikte gasmengsel (kooldioxide of inert gas).

⁴ Voor legkippen is de verhouding tussen waterbad en CAS respectievelijk 83-7 %, voor ouderdieren 61-37% en voor kalkoenen 76-24% in aantallen dieren.

Andere alternatieven voor het waterbad zijn het uitsluitend verdoven van de kop en verdoven onder lage luchtdruk (Low Atmosphere Pressure Stunning, LAPS).

Bij het uitsluitend verdoven van de kop met elektriciteit worden afzonderlijke elektroden aangebracht over de hersenen. Dit is een bekende methode voor alle soorten, maar tot voor kort niet geschikt voor slachthuizen, vanwege de hoge snelheid van de slachtlijn. In de afgelopen jaren is deze methode verder ontwikkeld en in de handel gebracht voor gebruik in commerciële slachthuizen (tot 9 000 vogels per uur).

LAPS is gebaseerd op een met gasbedwelming vergelijkbaar principe, maar in plaats van de omgevingslucht door gas te vervangen verwijdert LAPS de lucht geleidelijk. De bedwelming ontstaat door een gebrek aan zuurstof. LAPS wordt in de VS gebruikt, maar is in de EU nog niet toegestaan.

Op basis van extrapolatie van de huidige trends is het mogelijk dat in de komende 5 jaar een verschuiving van 15 % naar CAS in plaats van waterbad zal plaatsvinden (d.w.z. 65 % van de vleeskuikens worden in een waterbad verdoofd en 35 % met CAS).

Deze ontwikkeling zal echter per lidstaat verschillen, vanwege verschillen in verscheidene belangrijke factoren als consumentenvraag (naar dierenwelzijn, maar ook naar bepaalde typen vlees zoals hele kippen of filet) en arbeidskosten.

Naar verwachting zullen slechts weinig lidstaten voor meer dan 80 % van de productie naar CAS overstappen (Duitsland, Oostenrijk en Finland). Een aanzienlijk aantal landen zal echter naar verwachting naar CAS overstappen voor meer dan 50 % (Verenigd Koninkrijk, Italië, Zweden, Nederland en België). In andere lidstaten zal het waterbad naar verwachting de belangrijkste bedwelmingsmethode blijven.

3. DIERWELZIJSASPECTEN

Voorafgaand aan de vaststelling van Verordening (EG) Nr. 1099/2009 heeft de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) in 2004 en 2006 twee adviezen gepubliceerd betreffende de welzijnsaspecten van het bedwelmen en doden van dieren⁵⁶.

In het advies uit 2004 heeft de EFSA twee belangrijke problemen vastgesteld:

- **Ondersteboven fixeren en aanhaken van vogels is pijnlijk**, met name voor zware of fragiele vogels⁷, en kan leiden tot ontwrichting of fracturen van botten;

---

⁵ The welfare aspects of the main systems of stunning and killing the main commercial species of animals, *The EFSA Journal* (2004), 45, 1-29.

⁶ The welfare aspects of the main systems of stunning and killing applied to commercially farmed deer, goats, rabbits, ostriches, ducks, geese and quail, *The EFSA Journal* (2006) 326, 1-18.

⁷ Kalkoenen en ouderdieren van vleeskuikens zijn veel zwaarder dan standaard voor de handel bestemde vleeskuikens. Oudere legkippen hebben zwakke botten.

- **De hoeveelheid stroom** die aan een individuele vogel wordt toegediend verschilt afhankelijk van de elektrische weerstand van iedere vogel. Dit kan niet worden aangepast.

Als reactie op deze adviezen bepaalt Verordening (EG) Nr. 1099/2009, die vanaf 1 januari 2013 van toepassing is, elektrische parameters voor waterbadbedwelming (150 mA voor frequenties tussen 200 en 400 Hz).⁸ Deze parameters worden eveneens aanbevolen door de Wereldorganisatie voor diergezondheid⁹.

In 2011 hebben twee lidstaten voorgesteld om de minimale elektrische parameters voor waterbaden te wijzigen ten opzichte van de eisen in Verordening (EG) Nr. 1099/2009. De EFSA heeft deze gegevens bestudeerd en heeft in 2012 een advies over de kwestie uitgebracht¹⁰, waarin werd vermeld dat **bedwelming met een waterbad tot 96 % doeltreffende bedwelming oplevert**, gemeten aan de hand van een elektro-encefalogram (eeg). Het advies wees ook op een behoefte aan meer onderzoek en op handhavingproblemen, d.w.z. **slachthuisexploitanten zijn geneigd het voltage te verlagen** om redenen van **vleeskwaliteit**.

De EFSA-adviezen wijzen er eveneens op dat met CAS het nadeel van het waterbad wordt vermeden indien deze methode wordt gebruikt met parameters waarbij de dieren worden gedood:

- De vogels worden niet bij bewustzijn ondersteboven gefixeerd of aangehaakt;
- Er kan 100 % worden gegarandeerd dat de vogels zijn gedood voor het verbloeden.

De adviezen van de EFSA uit 2004 en 2006 hebben geen beoordeling uitgevoerd van methode van bedwelming van alleen de kop die intussen is ontwikkeld voor commerciële slachtlijnen.

4. ECONOMISCHE ASPECTEN

De belangrijkste economische gegevens betreffende de pluimveevleesproductie in de EU en de buitenlandse handel zijn weergegeven in bijlage I.

4.1. Vergelijking tussen het waterbad en andere methoden

4.1.1. Productiekosten en kostenmodel

Voor de vergelijking van de in de handel verkrijgbare bedwelmingmethoden voor pluimvee is een kostenmodel vastgesteld¹¹. Er is rekening gehouden met de volgende

⁸ Zie punt 6 van hoofdstuk II van bijlage II voor elektrische parameters, en punt 5 van bijlage II voor apparatuur.

⁹ Artikel 7.5.7, lid 3, onder b) van de OIE Gezondheidscode voor landdieren – elektrische bedwelming van vogels door middel van een waterbad.

¹⁰ Scientific Opinion on electrical requirements for waterbath equipment applicable for poultry. EFSA Journal 012; 10(6):2757. 80 pp. doi:10.2903/j.efsa.2012.2757.

¹¹ LAPS is in de EU niet toegestaan, maar wordt in één slachthuis in de VS gebruikt.

kosten: installatie¹², onderhoud, werkzaamheden voor de ontvangst en het ophangen, waterconsumptie, water voor schoonmaken, elektriciteit voor het bedwelmen, gas voor het bedwelmen, overige aan bedwelmen gerelateerde arbeidskosten.

De gemiddelde EU-kosten per vogel zijn berekend voor hoogvolumeslachthuizen (12 000 vogels per uur) en slachthuizen met een lager volume (6 000 en 3 000 vogels per uur) en samengevat in tabel 1 en 2. Deze cijfers zijn afhankelijk van de plaatselijke kosten van de verschillende productiemiddelen (kapitaal, energie, water en arbeid)¹³.

---

¹² Installatiekosten voor een nieuwe inrichting, niet conversiekosten.

¹³ In het onderzoek van 2012 worden nog andere scenario's besproken.

Tabel 1: Basisberekeningen voor bedwelmingskosten met verschillende methoden bij het verwerken van 12 000 vogels per uur

Kostenfactor	Waterbad	CAS	Uitsluitend kop	Vacuümbedwelling
Installatiekosten	€43 000	€308 300	€370 000	€500 000
Onderhoud (% van installatiekosten)	3,45 %	6,90 %	3,00 %	2,40 %
Werkzaamheden ontvangst en ophangen	97 uur per dag	90 uur per dag	96 uur per dag	90 uur per dag*
Water voor bedwelmen en reinigen	9,0 m3 per dag	3,5 m3 per dag	0,96 m3 per dag	3,5 m3 per dag*
Elektriciteit	5,2 kWh per dag	127,0 kWh per dag	9,6 kWh per dag	1 136,0 kWh per dag
Gebruikt gas	-	3,1 ton per dag	-	-
Overige werkzaamheden	3 uur per dag	5 uur per dag	0,5 uur per dag	5 uur per dag*
Kosten per vogel (EU-gemiddelde)	2,439 cent	3,495 cent	2,521 cent	2,641 cent
Kosten per vogel (hoge prijzen voor arbeid, water en elektriciteit)	4,135 cent	5,105 cent	4,151 cent	4,367 cent
Kosten per vogel (lage prijzen voor arbeid, water en elektriciteit)	0,389 cent	1,562 cent	0,549 cent	0,679 cent
<i>Bronnen en wegingen</i>	<i>Fabrikanten: 45 %; Enquête onder slachthuizen met een capaciteit van 9 000-13 000 (cijfers aangepast voor een capaciteit van 12 000) 45 %. Bronnen: 10 %</i>	<i>Fabrikanten: 45 %; Enquête onder slachthuizen met alle soorten capaciteit (cijfers aangepast voor een capaciteit van 12 000) 45 %. Bronnen: 10 %</i>	<i>Fabrikanten</i>	<i>Fabrikanten; schattingen arbeid voor CAS.</i>

* De cijfers zijn overgenomen uit de CAS-schattingen gezien de overeenkomsten tussen de systemen en het gebrek aan specifieke gegevens. Uit documentatie blijkt dat er geen water wordt gebruikt in het LAPS-bedwelmingsproces, hoewel er bij CAS-systemen water wordt gebruikt voor het reinigen.

Tabel 2: Kostenmodel voor slachthuizen met een capaciteit van 6 000 of 3 000 vogels per uur

Kostenfactor	Waterbad	CAS	Uitsluitend kop	Vacuümbedwelling
Verschillen bij 6 000 vogels per uur				
	Installatiekosten licht lager; water en arbeidsinzet lager; elektriciteitsverbruik ongeveer gelijk.	Installatiekosten, water- en elektriciteitsverbruik gelijk. Arbeidsinzet en gasverbruik proportioneel lager. Onderhoud lager door lagere productie.	Installatiekosten licht lager (€350 000), arbeids- en elektriciteitskosten proportioneel lager.	De installatiekosten worden gehalveerd door verwijdering van de helft van de vacuümkamers (250 000), elektriciteit en arbeid eveneens proportioneel lager.
Kosten per vogel (EU-gemiddelde)	2,541 cent	3,687 cent	2,716 cent	2,667 cent
Kosten per vogel (hoge prijzen voor arbeid, water en elektriciteit)	4,294 cent	5,330 cent	4,356 cent	4,412 cent
Kosten per vogel (lage prijzen voor arbeid, water en elektriciteit)	0,422 cent	1,730 cent	0,733 cent	0,682 cent
Verschillen bij 3 000 vogels per uur				
	Installatiekosten licht lager; water en arbeidskosten lager; elektriciteit ongeveer gelijk.	Installatiekosten, water- en elektriciteitskosten gelijk. Arbeids- en gaskosten proportioneel lager. Onderhoudskosten lager.	Installatiekosten bij 6 000 vogels per uur (€350 000), arbeids- en elektriciteitskosten proportioneel lager.	Installatie, elektriciteit als bij 6 000 vogels per uur ¹⁴ . Arbeidskosten proportioneel lager.
Kosten per vogel (EU-gemiddelde)	2,584 cent	4,053 cent	3,121 cent	3,087 cent
Kosten per vogel (hoge prijzen voor arbeid, water en elektriciteit)	4,340 cent	5,761 cent	4,780 cent	5,000 cent
Kosten per vogel (lage prijzen voor arbeid, water en elektriciteit)	0,463 cent	2,046 cent	1,116 cent	1,024 cent

¹⁴ Er wordt aangenomen dat de installatiekosten hetzelfde zijn als bij 6 000 vogels per uur, aangezien het onduidelijk is of het systeem schaalbaar is naar een verwerking van minder dan 6 000 vogels per uur.

Gemiddeld is een **waterbad de goedkoopste bedwelmingmethode** en CAS de duurste¹⁵. Voor hoogvolumeslachthuizen is het verschil in kosten tussen de twee methodes lager.

Bedwelming met een waterbad heeft grote voordelen boven de andere methoden indien de inputkosten lager zijn. Indien de inputkosten hoger zijn, met name die van arbeid, wordt het verschil tussen de kosten voor het waterbad en die voor andere methoden kleiner. Deze bevinding komt overeen met de empirische observatie dat CAS wordt gebruikt in regio's van de EU waar de arbeidskosten relatief hoog zijn.

De keuze van slachthuisexploitanten voor een bepaald bedwelmingssysteem lijkt niet te worden beïnvloed door het effect op de detailhandelsprijs (de gemiddelde detailhandelsprijs is 5,07 euro voor een gewone kip van 1,5 kilo), maar eerder door het verschil in investeringskosten vooraf en door de voor het bedwelmingssysteem benodigde ruimte (zie hieronder).

4.1.2. Omzet/markten

De slachthuisexploitanten kiezen hun bedwelmingsmethode afhankelijk van de markt waar ze hun producten willen afzetten.

De invloed op de omzet verloopt via de volgende drie mechanismen:

- Markttoegang: distributeurs kunnen vragen om specifieke bedwelmingsmethoden om kwaliteits-, dierwelzijns- of religieuze redenen (halal¹⁶, koosjer).
- Betere vleeskwiteit: de markt kan een hogere prijs bieden indien de stukken (filet, vleugels, poten) consequent hetzelfde uiterlijk hebben (kleur, afwezigheid van bloedspatten).
- Verliezen vanwege het trimmen: de omzet wordt negatief beïnvloed indien door de bedwelmingsmethode meer trimmen nodig is (verlies van vlees en hogere arbeidskosten door het trimmen).

In de praktijk is de belangrijkste **marktvariabele** het verschil tussen **verkoop als gehele kip** voor verdere verwerking (hier zijn onzuiverheden van minder groot belang) en verkoop **als verse stukken in de detailhandel** (waar een goede presentatie van groot belang is).

Er is geen volledig onderzoek dat een directe vergelijking maakt tussen de vleeskwiteit met gebruik van verschillende bedwelmingsmethoden. Bovendien kan ook een aantal andere factoren van grote invloed zijn op de kwaliteit, met name de gebruikte parameters, de herkomst van het koppel, de behandeling en het transport van het pluimvee vóór de slacht, etc.

¹⁵ De gegevens betreffende bedwelming van uitsluitend de kop en betreffende LAPS zijn voornamelijk afkomstig van fabrikanten. Deze kunnen optimistischer zijn dan de praktijk rechtvaardigt.

¹⁶ Zie paragraaf 8.

Met dit voorbehoud kan de vergelijking tussen het effect van de verschillende bedwelmingsmethoden op de vleeskwaliteit als volgt worden samengevat:

- Het CAS-systeem en het systeem waarbij uitsluitend de kop wordt bedwelmd¹⁷ lijken een betere vleeskwaliteit op te leveren (hoger percentage filet zonder bloedspatten) dan het waterbad,
- Bij het waterbad raken de poten meestal meer beschadigd vanwege het levend aanhaken,
- Schade aan de vleugels is meestal hoger bij CAS vanwege meer fladderen tijdens het verdoven, met name bij gebruik van inert gas,
- Bij CAS kan de schade aan de huid groter zijn, vanwege moeilijkheden bij het plukken.

In het algemeen **lijkt CAS een voordeel te bieden voor markten waar filet wordt gevraagd** (kwaliteitspremie), maar deze methode is niet concurrerend met het waterbad voor markten waar gehele vogels worden gevraagd.

4.1.3. *Benodigde ruimte voor de installatie van een bedwelmingsstelsel*

Naast het hierboven beschreven kostenmodel moet er rekening worden gehouden met de benodigde ruimte, in geval van overstap van het waterbad naar een ander systeem.

De bouwkosten en kosten voor structurele aanpassingen bij een overstap van een waterbadstelsel naar CAS (of mogelijk LAPS) zijn significant en kunnen belemmerend werken. Bij een overstap van het waterbad naar CAS (en mogelijk LAPS) zijn de kosten waarschijnlijk hoger dan bij overstap naar een systeem waarbij uitsluitend de kop wordt bedwelmd, aangezien dat niet meer ruimte vergt dan het waterbad.

5. ARBEIDSONSTANDIGHEDEN VOOR MEDEWERKERS VAN SLACHTHUIZEN

Systemen waarbij de vogels niet bij bewustzijn worden verwerkt (CAS en LAPS) hebben een positief effect op de werkomgeving in vergelijking met de andere methoden (waterbad en uitsluitend de kop) vanwege minder stof (geen gefladder), normaal licht¹⁸, minder letsel bij werknemers en minder fysieke inspanning. Volgens één studie¹⁹ is ook het personeelsverloop kleiner geworden, waardoor de wervingskosten dalen.

¹⁷ Aangezien het in de handel verkrijgbare systeem voor bedwelmeling van uitsluitend de kop slechts in een paar slachthuizen wordt gebruikt, is deze informatie niet door onafhankelijk onderzoek bevestigd.

¹⁸ Voor het behandelen van levende vogels wordt bij gedempt licht gewerkt, zodat de vogels kalm blijven.

¹⁹ PETA (2007) Controlled Atmosphere Killing vs. Electrical Immobilisation. A comparative analysis of poultry slaughter systems from animal welfare, worker safety and economic perspectives. PETA USA, juni 2007.

6. MILIEUASPECTEN

In het onderzoek uit 2012 zijn het waterbad en CAS afgezet tegen zes milieumaatstaven: stof en stank, energieverbruik, hoeveelheid onbruikbaar afval, waterverbruik, koeling en broeikasgasemissies.

Hoewel er per totaal weinig verschil lijkt te bestaan in de milieueffecten van de twee methoden, lijkt CAS een aantal milieuvordelen te bieden ten opzichte van het waterbad als het gaat om stof/stank, afval en water, terwijl het waterbad minder elektriciteit verbruikt en minder broeikasgassen uitstoot.

7. ASPECTEN VAN WERELDWIJD CONCURRENTIEVERMOGEN

De EU-pluimveesector moet eveneens worden beoordeeld in het licht van het internationale concurrentievermogen en de concurrentiedruk van derde landen.

Op de wereldmarkt is Brazilië de grootste leverancier van volledige vogels en wit vlees (filet), met respectievelijk 80 en 85 % van de wereldhandel. Bij de poten staat Brazilië op de tweede plaats (30 %).

Het wereldwijde concurrentievermogen op de pluimveemarkt wordt voornamelijk bepaald door de **kosten van voer, die 50 tot 70 % uitmaken van de totale productiekosten**. In Brazilië, Argentinië en de VS zijn de productiekosten meestal 40 % lager dan in de EU en Aziatische landen, vanwege goedkoper voer. Andere aanzienlijke kostenvoordelen in Brazilië en Thailand bestaan uit **een gunstig klimaat** en lagere **arbeidskosten**.

De dominante positie van Brazilië op de wereldpluimveemarkt kan eveneens worden verklaard uit een exportfocus, waar de vraag in exportmarkten prioriteit krijgt boven de binnenlandse vraag (in tegenstelling tot de EU en VS, waar de export vooral een bijproduct is van de binnenlandse vraag).

De export uit de VS en de EU is zeer beperkt, vanwege het gebruik van antimicrobiële behandelingen (verboden in de EU). De VS zijn echter een relevante concurrent op exportmarkten als Rusland, een belangrijke bestemming voor overtollig donker vlees (poten).

Thailand exporteert verwerkte producten naar de EU, maar concurreert gewoonlijk niet op de wereldmarkt met EU-exporteurs.

Het waterbad blijft wereldwijd de meest gebruikte bedwelmingsmethode voor pluimvee. CAS wordt in weinig derde landen gebruikt en blijft in hoofdzaak beperkt tot de EU.

Slachthuiskosten vormen 14 tot 22 % van de totale productiekosten en worden met name bepaald door arbeidskosten, hetgeen Thailand en Brazilië in absolute en relatieve termen een voordeel biedt.

Economische voorspellingen op de lange termijn gaan uit van een substantiële groei van de wereldwijde pluimveemarkt. Een groeiende vraag naar verder verwerkte producten kan op lange termijn een stimulans voor CAS vormen.

8. OVERIGE ASPECTEN

Voor een aantal slachthuisexploitanten speelt de naleving van islamitische regels ook een rol ten gunste van bepaalde bedwelmingmethoden of -parameters. Hoewel niet alle moslingemeenschappen hetzelfde standpunt innemen betreffende het bedwelmen van dieren, zouden de meeste bedwelming accepteren als het dier in principe weer bij bewustzijn zou kunnen komen als het intussen niet geslacht wordt.

Afhankelijk van de bedwelmingparameters kunnen het waterbad, CAS en bedwelming van alleen de kop omkeerbare methoden zijn. Bedwelming met een waterbad en CAS zijn echter collectieve bedwelmingmethoden. De enige manier om te waarborgen dat alle dieren zouden kunnen herstellen, is dus het verlagen van de bedwelmingparameters, en daarmee het van percentage dieren dat afdoende wordt bedwelmd.

CAS wordt meestal gebruikt om dieren te doden. Moslingemeenschappen accepteren deze methode daarom zelden voor halal (vanwege het risico dat dieren onomkeerbaar worden verdoofd). De elektrische parameters die de verordening voor het waterbad voorschrijft, zouden mogelijk niet voor alle bedwelmdedieren volledig herstel mogelijk maken.

Bovendien moet ook buiten van het slachthuis rekening worden gehouden met de voor- of nadelen uit een oogpunt van dierwelzijn. Het beperken van het gebruik van bedwelmingmethoden als het waterbad, momenteel de enige methode is die breed toegankelijk is voor kleine slachthuizen, betekent dat dieren uit regio's met extensieve pluimveehouderij over lange afstanden moeten worden vervoerd.

9. CONCLUSIES

In de wereld en in de EU wordt het waterbad van de verschillende bedwelmingmethoden voor pluimvee het meest gebruikt. Deze methode is de oudste, goedkoop, technologisch toegankelijk, vergt weinig ruimte en immobiliseert voldoende vogels om verbloed te kunnen worden met een automatische halssnijder in industriële slachthuizen.

Hoewel CAS naar verwachting in een aantal lidstaten meer gebruikt gaat worden vanwege een hogere vraag naar vlees van hoge kwaliteit en door hogere arbeidskosten, blijft het waterbad waarschijnlijk breed gebruikt in de EU.

CAS is het belangrijkste in de handel verkrijgbare alternatief voor het waterbad. Andere alternatieven voor het waterbad zijn nog onvoldoende ontwikkeld om een directe optie te kunnen vormen. CAS biedt voordelen voor dierwelzijn, voor vleeskwaliteit en voor arbeidsomstandigheden. Deze methode is echter duur, vergt meer ruimte en is momenteel ontworpen voor hoogvolumeslachthuizen.

Het uitfaseren van bedwelming met het waterbad is momenteel geen economisch haalbare optie. In de huidige context is er namelijk geen praktisch alternatief voor slachthuizen met een gemiddeld of laag volume. Er is in de EU een aanzienlijk aantal van deze slachthuizen.

Het is van belang dat de lidstaten nieuwe dierwelzijnseisen uniform toepassen, zodat er eerlijke voorwaarden worden gewaarborgd voor slachthuisexploitanten en dierwelzijn.

De Commissie blijft toezicht houden op een zorgvuldige tenuitvoerlegging in de lidstaten en blijft de beste praktijken en innovatie bij toepassing van de bestaande EU-regels beoordelen, benchmarken en verspreiden.